

EMANACIJA OTOČNOG PEJSAŽA

Bojana Bojanić Obad Šćitaroci, Tamara Zaninović

Bojana Bojanić Obad Šćitaroci

Srebrnjak 9, 10000 Zagreb
bojanic.scitaroci@gmail.com

Tamara Zaninović

Sveučilište u Zagrebu Arhitektonski fakultet
Katedra za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu
Kačićeva 26, 10000 Zagreb
tmaric@arhitekt.unizg.hr
<https://www.doi.org/10.17234/9789533791968.12>

Uvod

„Gdje je ugašena tradicija, presahnjuje i interpretacija, tada sve ono što je prošlost stvorila ostaje za nas nijemo i zakopano“ Benedetto Croce (Bojanić Obad Šćitaroci, 1997: 9).

Istraživanja i prikazi latentnih slojeva otoka, koji utječu na suvremenost društvenog konteksta, dobiveni su pristupom koji nazivamo emanacijom otočnog pejzaža (Bojanić Obad Šćitaroci, 2018). Emanacija otočnog pejzaža je proces otkrivanja i prikazivanja latentnih slojeva u prostoru i prikaz načina kako se oni mogu međusobno ispreplitati u suvremenom razvoju i planiranju prostora.

Otoci u suvremenom prostornom planiranju se ne sagledavaju kao specifične prostorne cjeline, koje treba promatrati i planirati prije svega cjelovito, nego se promatraju kao zbroj administrativnih jedinica. Proces emanacije otočnog pejzaža istražuje specifičnost otoka u značenjima povezanosti i pripadnosti pro-

¹ Ovaj rad je rezultat rada na kompetitivnom istraživačkom projektu Mreža otočne temporalnosti: multidisciplinarno istraživanje iskustva temporalnosti na Dugom otoku i Kornatima. Projekt financira Sveučilište u Zadru za razdoblje 2021.-2023. (IP.01.2021.13).

stora i društva usprkos uvriježenoj pretpostavci izoliranosti tih prostora. Suvremeno planiranje prekida skladne odnose u prostornoj artikulaciji otoka koja je uvijek bila prostor kontinuiteta. Suvremeno razaranje prostora očituje se u sljedećim pokazateljima: dezorijentaciji ljudskog uma prema prostoru i vremenu, pomanjkanju vrednovanja i neprekidnoj destrukciji vrijednosti koje su tijekom povijesti bile simbolom jedinstvene ideje razvoja. Kritičko planiranje koje koristi pristup i proces emanacije otočnog pejzaža istražuje i pokazuje odnos čovjeka i prirode kroz latentne slojeve otoka podržavajući njegovu jedinstvenost.

Svaki je otok mali svijet za sebe koji se, osim svojim osebujnim prirodnim značajkama, odlikuje i društveno-gospodarskim posebnostima koje su nastale dugotrajnom prilagodbom zatvorenih ljudskih skupina prirodnoj sredini i fizički ograničenim uvjetima života. Svi naseljeni otoci proizvod su vrlo kompliciranog naslijeđa, a njihovi su prirodni krajolici prožeti životom i radom prošlih naraštaja. Društvenost koja se neprekidno mijenja u kontekstu otoka ipak zadržava osnovno, a to je latentni sloj koji je prije svega orijentiran na samostalnost i samoodrživost, ali i uvijek spreman primiti nešto novo. Ta namjera novoga ne smije promijeniti niti poništiti sve druge naslijeđene slojeve, nego ih treba obogatiti i osuvremeniti (Bojanić Obad Šćitaroci, 1997: 12).

Područja jadranskih otoka povlaštene su prostori izdvojenosti i pružaju mogućnosti prikaza pristupa i procesa emanacije otočnog pejzaža koju potvrđujemo u iščitavanju latentnih slojeva prostora i pronalaženju mogućnosti njihovih ispreplitanja.

Studentske vizije razvoja otoka

Pregled studentskih vizija donosi koncepte za razvoj otočnih područja (Slika 1) izrađene na diplomskom studiju arhitekture i urbanizma pri Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu pod mentorstvom prof. dr. sc. Bojane Bojanić Obad Šćitaroci u sklopu Radionice pejzažne arhitekture (III. semestar) i Diplomске radionice (IV. semestar).

Koncepti su prikazani izvodima iz tekstualnog dijela opisa studentskih projekata i odabranim vizualizacijama prostornih intervencija, scenarija ili procesa planiranja otočnog pejzaža. Radovi upućuju na raznolike suvremene metode i alate koji nadopunjuju postojeće prostorno planiranje razvoja otoka.

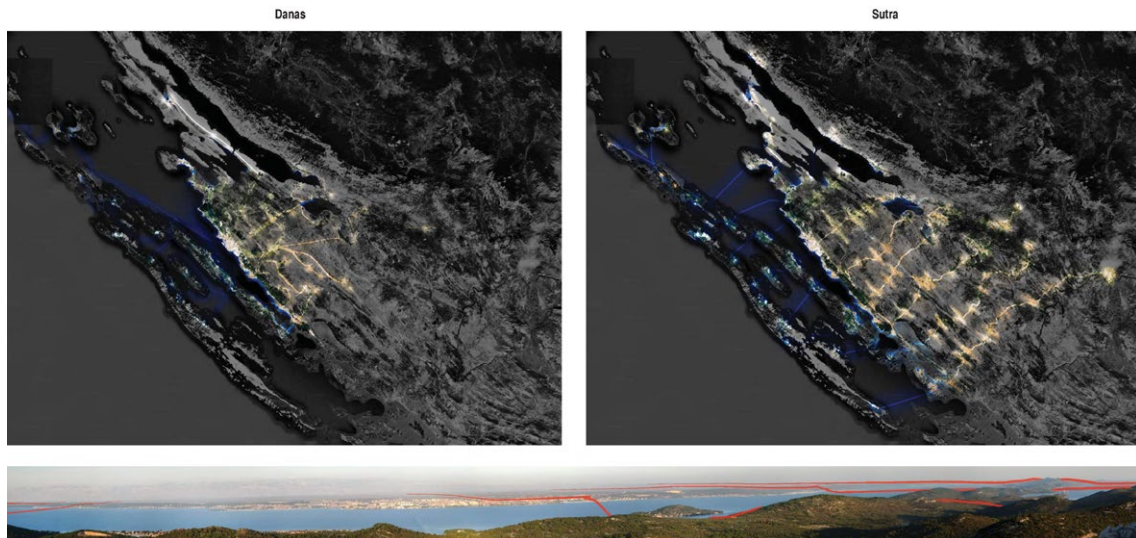

Slika 1. Analizirani primjeri studentskih vizija razvoja otoka – Arhitektonski fakultet u Zagrebu

Zadarski arhipelag

Otoci se uvriježeno doživljavaju kao izolirane cjeline obalnog područja. Diplomski rad „Oživljavanje Zadarskog urbo arhipelaga“ studenta Petra Kozine iz akademske godine 2011./2012. (Slika 2) procesom emanacije otočnog pejzaža istražuje specifičnost otoka unutar koncepta njihove povezanosti s kopnenim područjem u konceptu „suvremenih procesija“.

„Procesjuni ili procesije dio su urbane liturgijske kinetike utkane u razna slavlja i obrede koji počivaju na izričaju hoda i gibanja. To je hod koji je postao obred. Smisao procesije ne razaznaje se tek u cilju kojemu vodi procesijski hod, nego i u samom kretanju koje uključuje zajednicu. Zadarski procesjun postaje način povezivanja i oživljavanja zaostalih i ise-

Slika 2. Zadarski procesjun – Oživljavanje Zadarskog urboarhipelaga, autor Petar Kozina, ak. god. 2011./2012., diplomski rad

ljenih dijelova prostora koji pripadaju Zadru. Oni tako ostvaruju prostor urboarhipelaga – prostor u kojem su sve izolirane prostorne skupine (naselja na kopnu i otoci - arhipelag) povezane u živući organizam (urbo) zahvaljujući novim tehnologijama i oblicima prometa i komunikacija“ (Kozina, 2011./12.).

Prostor zadarskog šireg područja organiziran je ispreplitanjem triju scenarija: atrakcije, edukacije i proizvodnje. Vizija studenta Petra Kozine oživljava i povezuje dijelova otoka, kopnene obale i zaleđa Zadra. Rezultat nove vizije je preobrazba mreže iz današnjeg monocentričnog odnosa Zadra i periferije (Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije, 2001) u mrežu novih poprečnih poveznica morem i kopnom u odnosu na obalu i otoke zadarskog područja.

Brač

Pristup i proces emanacije otočnog pejzaža koristi kritičko planiranje kako bi se istražio i pokazao odnos čovjeka i prirode u latentnim slojevima otoka. Na primjeru otoka Brača pokazuje se kako otkrivanje slojevitosti otoka podržava njegovu jedinstvenost kao prostorne cjeline. Stoga je potrebno otok planirati prije svega sveobuhvatno i cjelovito umjesto segmentno i rascjepkano prema administrativnim jedinicama (Mattioni, 2003).

Diplomski rad „Ispreplitanje urbane i prirodne scenografije otoka Brača“ studentice Nere Nejašmić iz akademske godine 2011./2012. konceptom Panove vidilice (Slika 3) stvara mrežu poveznica otkrivenih postojećih i novo-planiranih mjesta suvremenog holističkog planiranja turizma duž otoka Brača.

„Cilj je bio prepoznati vrijednosti iz prošlosti i odgovoriti na pitanja o budućnosti Brača na primjeru južne strane otoka kao njegovog specifikuma, reprezentativnog primjera otočne problematike. Uključenjem zaboravljene scenografije unutar mikroambijenata, njihovim povezivanjem kroz postojeće, zaboravljene i reaktivirane putove u obliku specifičnog lungomara, suvremenim poimanjem cjelogodišnjeg turizma i aktiviranjem uspavanog lokalnog stanovništva stvorena je suvremena scenografija. Takav princip vrednovanja mogao bi biti primijenjen na cijeli otok stvarajući otočnu cjelinu.

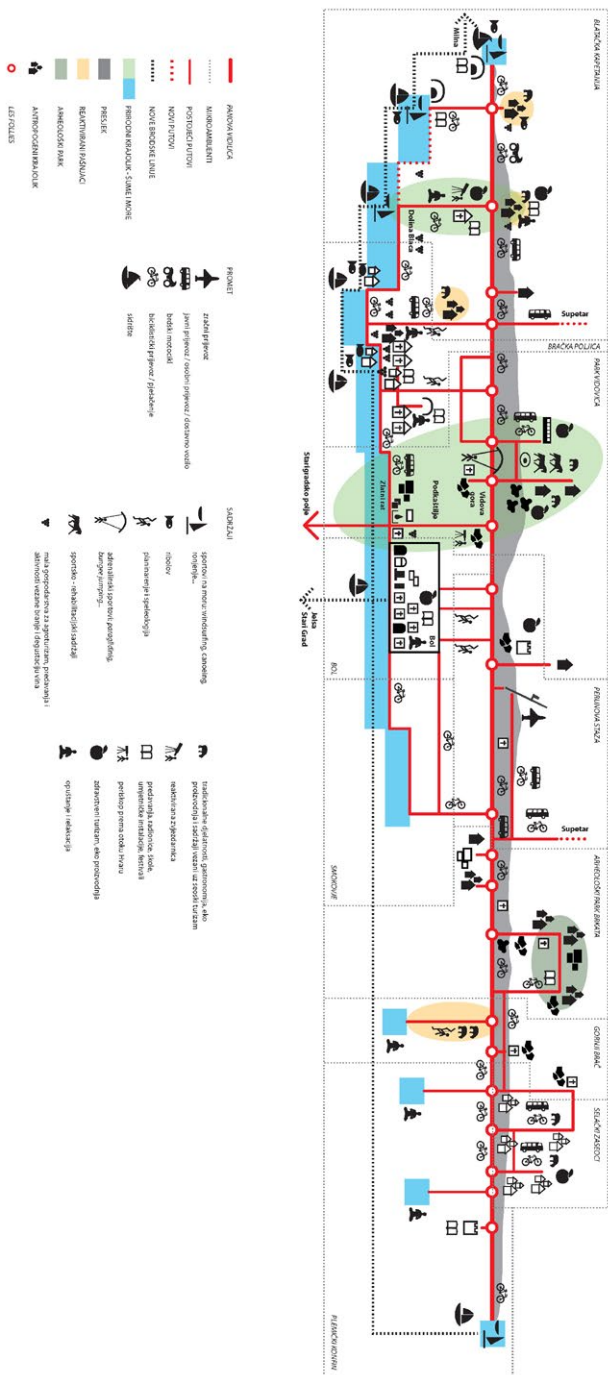
Otočna scenografija oduvijek naglašava međuovisnost urbanog (antropogenog) i prirodnog pejzaža. Prožimanje toga je na otoku značilo život, čiji tragovi se čitaju u okolišu. To je bio prostor homogenog odnosa urbanog i prirodnog koji je danas postao heterogen i neravnomjerno korišten: prostori su prepušteni prirodi, a ljudske aktivnosti su se koncentrirale uz veće centre uz obalu i vezale se gotovo isključivo uz turizam.

Panova Vidilica, je šetnica, postojeći put, staza i lungomare, koji je odmaknut od obale i penje se do 750 m nadmorske visine te omogućava percepciju sekvenci otoka na kojima je prisutna zaboravljena scenografija. Formiranje lungomara uz strmu obalu stvorilo bi „rane“ u prostoru i ne bi otkrio slojeve raznolikosti unutrašnjosti i obale. Panova Vidilica šeta južnim vrhuncima, mijenja svoj profil i spušta se u pojedine lokalitete zaboravljenim putovima, povremeno zaviruje i otkriva more ispod, a povremeno ostaje u unutrašnjosti, udaljena do 3 km od obale. Uzduž njenog kretanja oblikuju se mikroambijenti, iščitavanjem prirodnog i kultiviranog pejzaža“ (Nejašmić, 2011./12.).

Slika 3. Ispreplitanje urbane i prirodne scenografije otoka Brača, autorica Nera Nejašmić, ak. god. 2011./2012., diplomski rad, projekt Panova vidilica

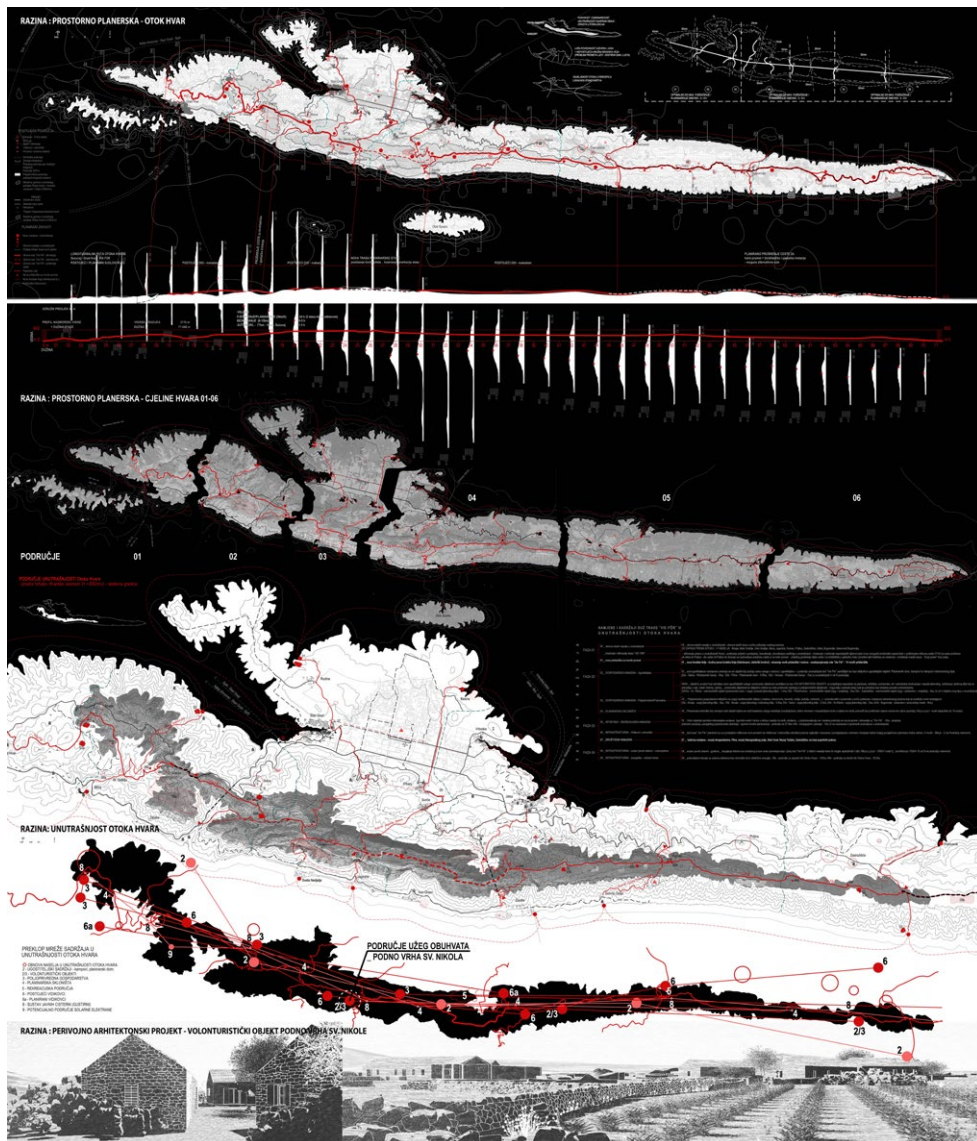
Projekt stvara osnovu za suvremeni cjelogodišnji turizam temeljem umrežavanja sadržaja u slojevima kulture, znanosti i umjetnosti, edukacije, duhovnosti, zdravlja, gastronomije i rekreacije (Slika 4).

Slika 4. Ispreplitanje urbane i prirodne scenografije otoka Brača, autorica Nera Nejašmić, ak. god. 2011./2012., prikaz južne strane otoka Brača: mikroambijenti s Panovom vidlicom – shema sadržaja

Hvar

Diplomski rad „Kontrapiz: Strategija kontroliranog razvoja otoka Hvara + re-afirmacija unutrašnjeg predjela otoka – Via For“ studenta Ivica Keršića iz akademske godine 2018./2019. otkiva i povezuje kompleksnost naslijeđa tradicionalnih naselja otoka Hvara koji su dokaz života i rada prošlih naraštaja unutar prirodnog krajolika (Gamulin, 2011).

Slika 5. Kontrapiz Strategija kontroliranog razvoja otoka Hvara + re-afirmacija unutrašnjeg predjela otoka „Via For“, autor Ivica Keršića, ak. god. 2018./2019., diplomski rad

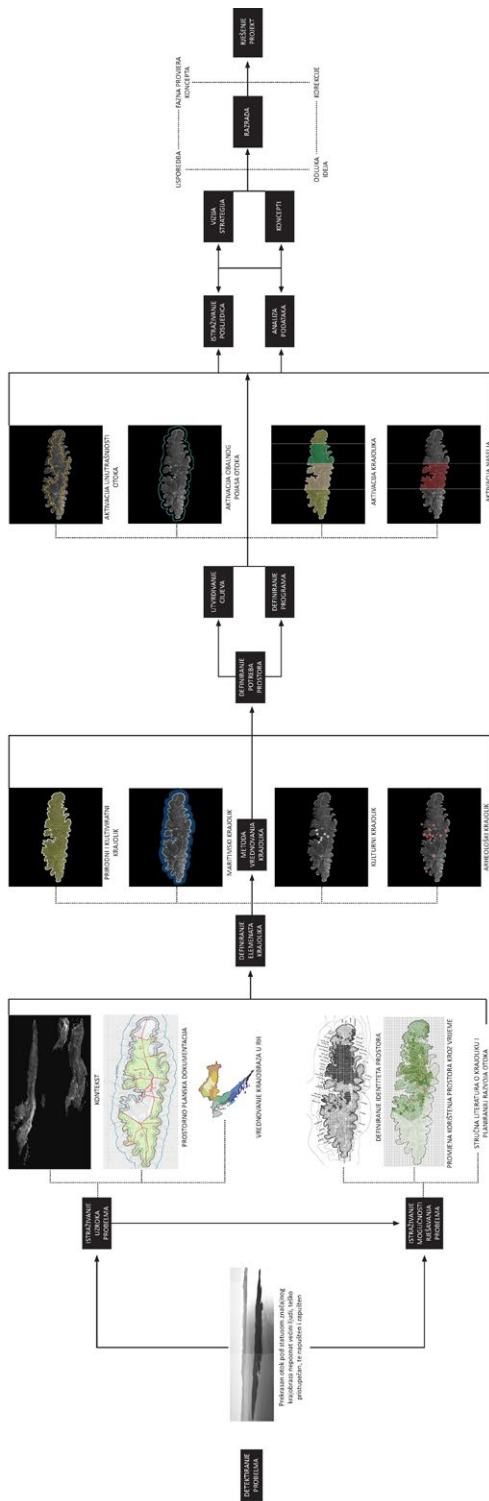
„Kontrapiz_protuuteg je proces koji podržava strategiju kontroliranog razvoja otoka Hvara + re-afirmaciju unutrašnjeg predjela otoka. Podijeljenost otoka u percepciji lokalnog stanovništva - unutrašnjost otoka je ničija zemlja i gotovo i ne postoji u spoznaji suvremenog stanovnika otoka Hvara. Možda se upravo u tom zaboravljenom prostoru krije mogućnost sagledavanja razvoja otoka Hvara. Unutrašnjost Otoka Hvara planira se kao transverzala, planinarsko-pješačko-biciklistička ruta "Via För", koja ujedinjuje za sada doživljajno odvojena područja. Poprečni putevi koji se nanovo otkrivaju penjati će se iz postojećih naselja uz obalu na longitudinalnu rutu na hrptu otoka povezujući i tradicijska naselja unutrašnjosti i tako omogućiti zajednički razvoj“ (Keršić, 2018./19.).

Promatrajući Sliku 5, upada nam u oči prikaz razjedinjenog otoka Hvara gdje se percepcijom slike naglašava trenutni prostorno-planerski odnos prema otoku kao nizu nepovezanih administrativnih jedinica. Nelogičan je to i neefikasan pristup planiranju otoka jer se zaboravlja da je on jedinstven i da ga treba planirati kao cjelinu. Vizija nudi cjelinu u formi mreže s unutrašnjom transverzalom.

Šćedro

Šćedro je primjer koji, kao *pars pro toto*, pokazuje sve latentne slojeve istraživanja bez obzira na njegovu veličinu. Shema studentice Josipe Slaviček (Slika 6) je prikaz razmišljanja o problemu, uzrocima, pejzažu, potrebama, posljedicama intervencija uključujući i vizije. Identitet otoka Šćedra iščitava se kroz prirodni maritimski arheološki i antropogeni krajolik vežući ga uz prostore kretanja kopnom i morem (Slaviček, 2018./19.).

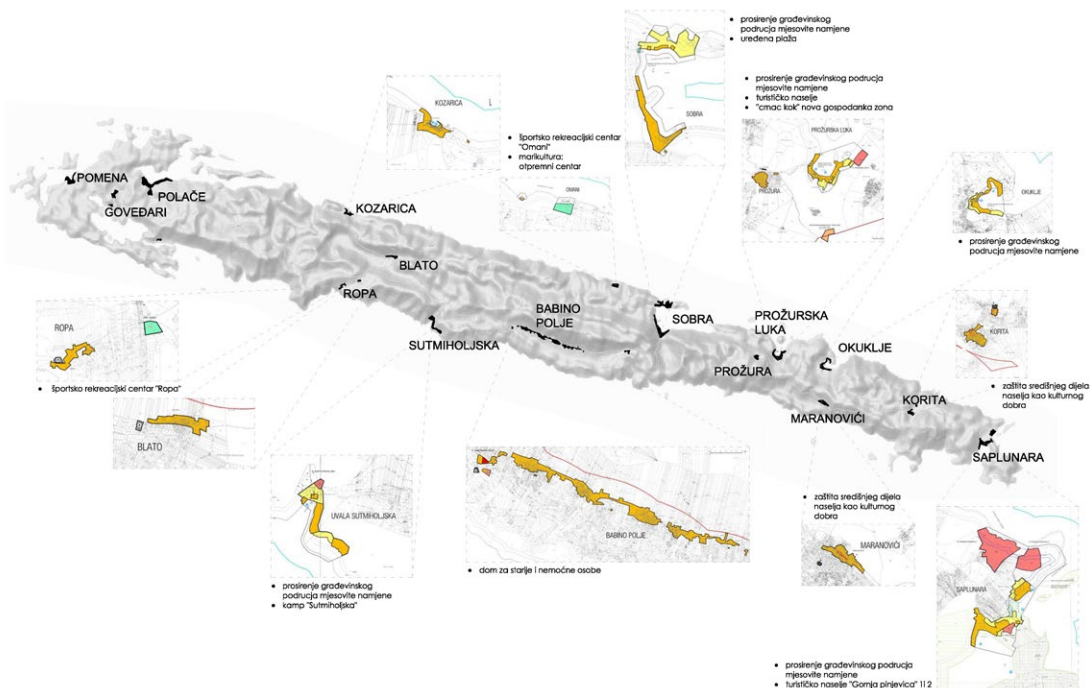
Program razvoja otoka Šćedra, bez obzira na njegovu veličinu i trenutno ne-nastanjenost, promatran je kroz različite razine: regionalnu, otok Hvar i sam otok Šćedro. Sve razine posjeduju svoju emanaciju i neophodno ih je sve uskladiti i povezati.

Slika 6. Šćedro – otok medijator _ strategija razvoja otoka Šćedra u kontekstu otoka Hvara, autorica Josipa Slaviček, ak. god. 2018./2019., diplomski rad

Mljet

Otoci su primjeri prostora i društva usmjerenog na samostalnost i samoodrživost. Društvenost se neprekidno mijenjala, a svi novi slojevi nastoje ili bi trebali nastojati ne poništiti druge, naslijeđene slojeve, nego ih obogatiti i osuvremeniti (Friedrich Ebert Stiftung, 2016).

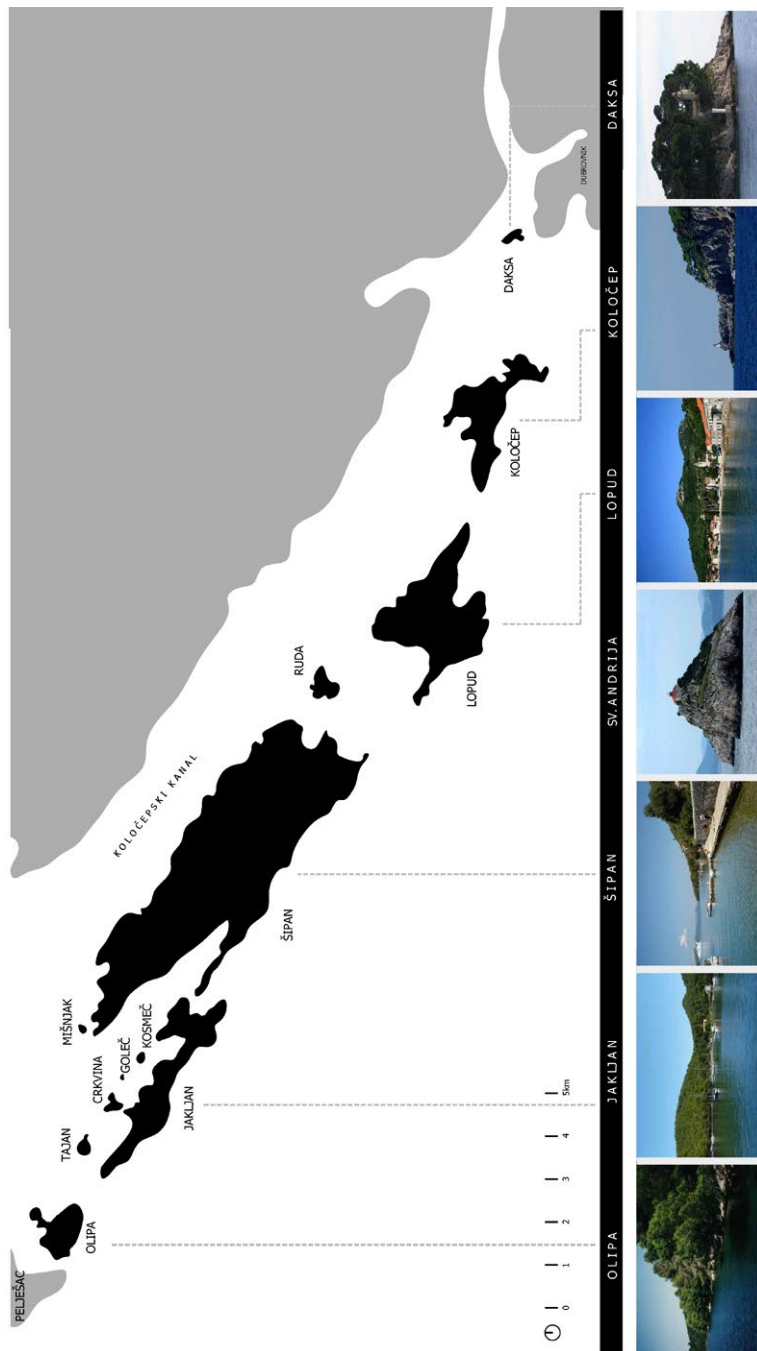

Slika 7. Otok Mljet – povezivanje i aktivacija mljetskog akvatorija, autorica Dijana Pavić, ak. god. 2011./2012., diplomski rad

Na primjeru otoka Mljeta istražuje se povezivanje i aktivacija Mljetskog akvatorija. Istražuju se morska staništa, mogućnosti unaprjeđenja marikulture i proizvodnje električne energije iskorištavanjem energije vjetra. Na ovaj način čuvaju se mala naselja Mljeta (Slika 7).

Elafiti / Šipan

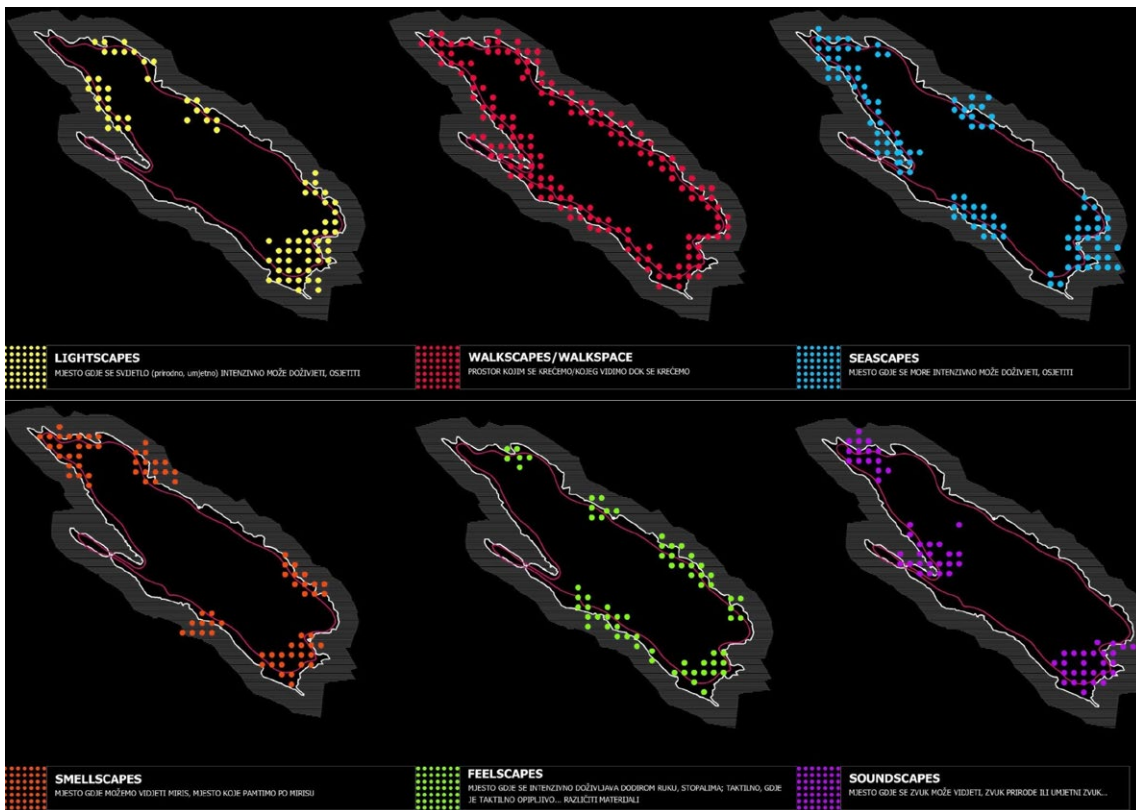
Otočje Elafita (Slika 8) primjer su grupacije otoka u blizini Dubrovnika unutar kojeg je svaki otok mali svijet za sebe s osebujnim prirodnim značajkama, ali i ograničenim fizičkim uvjetima života koje su rezultirale prilagodbama i društveno-gospodarskim posebnostima.

Slika 8. Otok Šipán _ percepcija obalnog puta, autorica Katarina Mojaš, ak god. 2011./2012., diplomski rad: prikaz grupacije otoka Elafita

„Lungomare (koncept razvoja otoka Šipana) definiran kao *sensory landscape* (Slika 9) je način pristupa i tumačenje krajolika koji nije samo ono što se vidi, nego i otkrivanje različitih slojeva i buđenje svih osjetila. Svaki pojedinac nosi sa sobom doživljaj određenog prostora koji se sastoji od onog «što smo vidjeli» i onog «što smo osjetili». U skladu s takvim promatranjem pejzaža sagledavaju se prostori s izraženim doživljavanjem određenim osjetilom: *walkscapes / walkspaces, soundscapes, smellscapes, lightscapes, seascapes, feelscapes*. Ideja je pokazati kako je percepcija pejzaža impresija dobivena cijelim tijelom. Koncept *Sensory Landscape* zbog svoje izrazite prirodности uporabiv je kao model pristupa promišljanja obale kao cjeline“ (Mojaš, 2011./2012.).

Na svim Elafitskim otocima, koji su kao cjelina zaštićeni krajolik izrazite vrijednosti, može se primijeniti isti koncept više-osjetilnog iskustva prostora u planiranju i projektiranju.

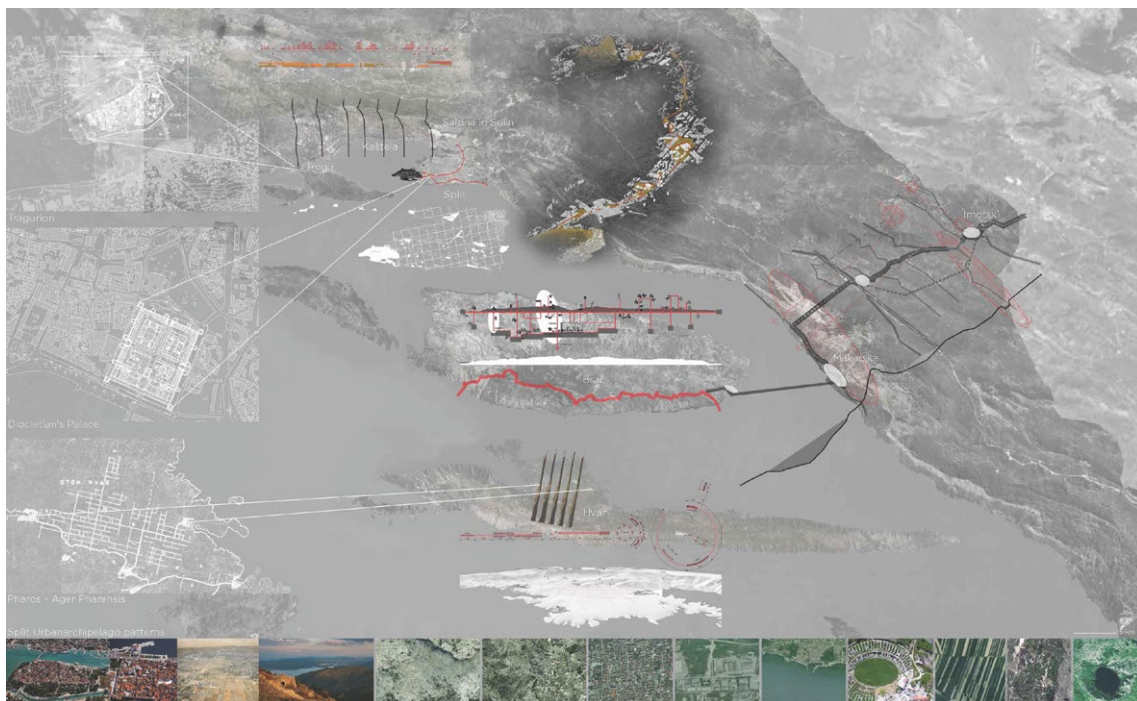
Slika 9. Otok Šipan _ percepcija obalnog puta, autorica Katarina Mojaš, ak god. 2011./2012., diplomski rad

Diskusija

Razaranje prostora i koncepti cjelovitosti

U svim istraživanjima otoka može se zaključiti da prostorno planiranje umjesto da spriječi, omogućava suvremeno razaranje prostora. Suvremeno razaranje prostora očituje se u sljedećim pokazateljima: dezorijentaciji ljudskog uma prema prostoru i vremenu, pomanjkanju vrednovanja i neprekidnoj destrukciji vrijednosti koje su tijekom povijesti bile simbolom jedinstvene ideje razvoja. Suvremeno planiranje prekida skladne odnose u prostornoj artikulaciji otoka koja je uvijek bila prostor kontinuiteta narušavajući taj kontinuitet administrativnim pristupom planiranju i lokalnim mjestimičnim akcijama.

Prostor otoka neophodno je sagledavati u njegovoj cjelovitosti i neophodno ga je upoznati kroz sve njegove slojeve. Uzorci su jedna od primijenjenih metoda iščitavanja emanacije otočnog pejzaža i njegovih slojeva u prikazanim studentskim radovima (Slika 10). Usporedbama različitih uzoraka može se iščitati destrukcija postojećeg stanja za sve navedene aspekte istraživanja prostora otoka: prirodni krajolik, tradicijska naselja, način korištenja prostora, način kretanja u prostoru.

Slika 10. Urbano naslijeđe i uzorci prostora Splitskog arhipelaga – poster o povijesnim urbanim pejzažima *Historic Urban Landscape* (HUL) Forum 2017. u Londonu (Bojanić Obad Ščitaroci i Marić, 2017:62)

Povezujući uzorke prostora i uzorke kulture življenja upoznajemo identitet otoka. Prostorne uzorke možemo definirati kao progresivan proces koji povezuje izgrađeni okoliš i čovjekovo prostorno iskustvo i ponašanje. Ipak, osim ove povezanosti, uzorci prostora imaju i kulturno značenje koje se povezuje sa svakodnevnim obrascima življenja. Koristeći ove uzorke u pristupu prostornom planiranju otoka kao jedinstvenih cjelina izbjeći ćemo greške koje bi nastale zbog nepoznavanja specifičnosti življenja na otoku.

Emanacija kao metoda otkrivanja latentnih slojeva prostora

Glavno je istraživačko pitanje kako na temelju niza primjera osvijestiti iskustvo prošlosti i relevantno ga primijeniti na suvremene projekte revitalizacije i unapređenja jedinstvenih prostora otoka. Zbog toga je pristup i proces emanacije otočnog pejzaža usmjeren na otkrivanje slojeva prostora, modificiranje uvida i ispitivanje dodavanja vremena i strukture.

Prijelaz sa statičkih modela na dinamičke je ono što se želi postići stvaranjem svijesti o emanaciji slojeva otočnog pejzaža. Prikazane vizije razvoja otoka predstavljaju dinamičke koncepte razvoja mreže kretanja i povezivanja raznih slojeva unutar planerskih scenarija koji su opreka uvriježenom modelu zoniranja kao statičkog modela (Tablica 1). Koncept emanacije promatra se kao utjecaj jedinice ili sustava na njegovu okolinu i poticanje razvoja u prostoru i vremenu. Način razvoja otoka je prije svega koreografija kretanja, koja omogućava percepciju svih slojeva prostora. Dinamički model se razvija postavljanjem mreže ključnih pojmova u kontekst i uključivanjem programa, uzimajući u obzir duh mjesta (*genius loci*), te integrirajući sve percipirane slojeve i strukturu.

PROSTOR	AUTOR I GOD	KONCEPT RAZVOJA	SLOJEVI
Zadarski arhipelag	Petar Kozina 2011.-12. Dipl.	Zadarski procesjun	Atrakcije, edukacija, proizvodnja
Pag	Vedran Oštarić 2011.-12. RPeA	Pag – otok s dva lica	Vizure i topografija, hidrogeografija i kretanja
Brač	Nera Nejašmić 2011.-12. Dipl.	Panova vidilica - Ispreplitanje urbane i prirodne scenografije otoka Brača	Mikroambijenti kulture, rekreacije, duhovnosti, kulture, znanosti i umjetnosti, zdravlja te gastronomije
	Iva Štambuk 2015.-16. Dipl.	Revitalizacija istočnog dijela otoka Brača	Zaboravljeni, urbani i pejzažni slojevi
Hvar	Maja Šurjak 2011.-12. RPeA	Stari gradski putovi – novi starogradski putovi	Naslijeđe, kretanje, naselja
	Maja Šurjak 2013.-14. Dipl.	Očuvanje starogradskog polja na otoku Hvaru	Povijesno arheološki agrarni sloj
	Ivica Keršić 2018.-19. Dipl.	Kontrapiz - Via För ruta	Planinarsko-pješačko-biciklistička ruta i postojeća naselja
	Josipa Slaviček 2017.-18. RPeA	Hvar kao otok	Višeslojnost otoka u cjelini obale i unutrašnjosti
Šćedro	Josipa Slaviček 2018.-19. Dipl.	Otok medijator između Hvara i Korčule	Naslijeđe, mikroambijenti poljoprivrede / boravka
Arhipealag Rovinja	Mauro Milli 2012.-13. Dipl.	Oltremare Rovinja – aktiviranje arhipelaga u javni krajolik	Sloj mora – intervencija na moru
Mljet	Dijana Pavić 2011.-12. Dipl.	Aktivacija akvatorija	Morska staništa, marikultura, vjetroelektrane
Elafiti / Šipan	Katarina Mojaš 2011.-12. Dipl.	Obalni osjetilni pejzaž / <i>Lungomare Sensory Landscape</i>	Walkscape, soundscape, smellscape, lightscape, seascape, feelscape
	Ivana Lukenda 2011.-12. RPeA	Renesansa 21. stoljeća sintezom arhaičnih i avangardnih pristupa	Naslijeđe, pejzaž, naselja, kretanje
	Ivana Lukenda 2011.-12. Dipl.	Šipan – otok ljetnikovac	Renesansni ljetnikovaci

Tablica 1. Usporedba studentskih radova s konceptima razvoja otoka pod mentorstvom ili komentorstvom prof. dr. sc. B. Bojanić Obad Ščitaroci u razdoblju 2010.-2020. (RPeA=Radionica pejzažne arhitekture – III. semestar diplomskog studija; Dipl.= Diplomski rad – IV. semestar diplomskog studija)

Zaključak

Osnovu prikazanih koncepata čine prostori kretanja – *walkspace* koji je u kontekstu otoka ujedno i panoramski prostor raznih vizura – *walkscape*. Osnova prijedloga novoga plana za prostore kretanja je ponovna aktivacija postojeće mreže putova koja se nadopunjuje u svrhu stvaranja cjelovite mreže otoka i novih ruta.

Mreža šetnica, biciklističkih staza i pristupnih ulica omogućuje spajanje postojećih sadržaja koji se oživljavaju na suvremen način i nadograđuju po potrebi. Nadopuna sadržaja sagledava se slojevito na razne načine pri čemu slojevi sagledavaju cjelinu otoka i šireg okruženja, dok urbanistička razina se isprobava

po principu „dio za cjelinu“ (*pars pro toto*) na odabranom užem području ili područjima unutar formiranog sustava kretanja i sadržaja.

Koncepti razvoja jadranskih otoka primjenjivi su metodološki i na druge otočne prostore. Analitički pristup sagledavanja slojevitosti i otkrivanja specifičnosti u scenarijima preklapanja slojeva stvaraju sustavnu cjelinu čime se postiže dugoročno fleksibilno i održivo planiranje osjetljivog prostora otoka.

Literatura i izvori

- Bojanić Obad Šćitaroci, B. (1997). *Tradicijsko graditeljstvo otoka Hvara - Naselja i arhitektura središnjeg dijela otoka*. Zagreb: EPOHA, Šćitaroci d.o.o.
- Bojanić Obad Šćitaroci, B., & Marić, T. (2017). *Urbanscape Emanation in the Heritage Layers of the Urbanarchipelago*. HUL Forum (p. 62). London: UCL.
- Bojanić Obad Šćitaroci, B. (2018). *Urbanscape Emanation vs. Types of Landscape*. In *Quality of Life in Urban Landscapes* (pp. 337-343). Cham: Springer.
- Friedrich Ebert Stiftung. (2016). *Smart Islands Projects and Strategies, issued from the 1st European Smart Islands Forum, June 2016, Athens, Greece*. Retrieved from Clean energy for EU islands: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/athen/12860.pdf>
- Gamulin, M. (2011.). *Starogradsko polje na Otoku Hvaru - prostorno-planerski, gospodarski i krajobrazni utjecaji grčke limitacije Hore Pharosa nakon antike do 21. stoljeća*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, doktorska disertacija.
- Keršić, I. (2018./19.). *Kontrapiz: Strategija kontroliranog razvoja otoka Hvara + re-afirmacija unutrašnjeg predjela otoka – Via For*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Kozina, P. (2011./12.). *Zadarski procesjun – Oživljavanje Zadarskog urboarhipelaga*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Lukenda, I. (2011./12.). *Elafiti – renesansa 21. stoljeća sintezom arhaičnih i avangardnih pristupa*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, Radionica pejzažne arhitekture, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Lukenda, I. (2011./12.). *Šipan – otok ljetnikovac*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Mattioni, V. (2003). *Jadranski projekti, projekti južnog i gornjeg Jadrana 1967-1972*. Zagreb: Urbanistički institut Hrvatske.
- Milli, M. (2012./2013.). *Oltremare Rovinja – aktiviranje arhipelaga u javni krajo-lik*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. M. Obad Šćitaroci, prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*

- Mojaš, K. (2011./12.). *Otok Šipán - percepcija obalnog puta*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Nejašmić, N. (2011./12.). *Ispreplitanje urbane i prirodne scenografije otoka Brača*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Oštarić, V. (2011./12.). *Pag – otok s dva lica*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, Radionica pejisažne arhitekture, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Pavić, D. (2011./12.). *Otok Mljet – povezivanje i aktivacija mljetskog akvatorija*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Slaviček, J. (2018./19.). *Hvar kao otok*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, Radionica pejisažne arhitekture, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Slaviček, J. (2018./19.). *Šćedro - otok medijator, strategija razvoja otoka Šćedra u kontekstu otoka Hvara*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Štambuk, I. (2015./16.). *Revitalizacija istočnog dijela otoka Brača – Preobrazba za-boravljenih, urbanih i pejisažni prostora*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Šurjak, M. (2011./12.). *Stari gradski putovi – novi starogradski putovi*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, Radionica pejisažne arhitekture, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Šurjak, M. (2013./14.). *Očuvanje starogradskog polja na otoku Hvaru*. Sveučilište u Zagrebu: Arhitektonski fakultet, diplomski rad, mentorica prof.dr.sc. B. Bojanić Obad Šćitaroci.*
- Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije (2001.). *Prostorni plan Zadarske županije - tekstualni dio Zadar*. Dostupno na: <http://www.zadarska-zupanija.hr>

* Napomena: navedeni su neobjavljeni studentski radovi Radionice pejisažne arhitekture i diplome.

Sažetak

Pristup i proces istraživanja Emanacije otočnog pejisaža usmjeren je na proučavanje odnosa planiranja, projektiranja i pejisaža otoka u svim mjerilima. Cilj je otkrivanje višeslojnih vrijednosti otoka i preklapanje istraživačkih smjerova - naslijeđa, doživljaja kretanja i povezivanja, sintakse prostora, percepcije i odnosa pejisaža: pejisaž mora, pejisaž svjetla, pejisaž mirisa, pejisaž osjeta i pejisaž zvuka. Sve su to identiteti otoka

- svodimo ih na zajednički nazivnik motrišta urbanističkog planiranja, koji nam omogućava očuvanje postojećeg i unošenje novog bez prekida kontinuiteta. Rad prikazuje rezultate emanacije otočnog pejzaža pregledom i usporedbom studentskih vizija razvoja hrvatskih otoka (razdoblje 2010. – 2020.).

Ključne riječi: Jadranski otoci, prostorno planiranje, urbanističko naslijeđe, koncepti razvoja

EMANATION OF ISLANDS LANDSCAPE

Summary

The approach and research process of Emanation of the island landscape is focused on the study of the relationship between planning, designing and the landscape of the island at all scales. The aim is to discover the multi-layered values of the island and to overlap the research directions - heritage, experience of movement and connection, space syntax, perception, and relationship of the landscape: seascape, lightscape, smellscape, sensoryscape and soundscape. All of these are identities of the island - we reduce them to the common denominator of the urban planning viewpoint, which enables us to preserve the existing and introduce the new without breaking continuity. The paper shows the results of the Emanation of the island landscape by reviewing and comparing student visions of the development of Croatian islands (period 2010-2020).

Keywords: Adriatic islands, spatial planning, urban heritage, development concepts

